

62018CJ0042

WYROK TRYBUNAŲU (trzecia izba)

z dnia 3 paŲdziernika 2019 r. (*1)

OdesŲanie prejudycjalne – Podatki – Podatek od wartoŲci dodanej (VAT) – Szósta dyrektywa 77/388/EWG – Zwolnienia – ArtykuŲ 13 czŲ?? B lit. d) pkt 3 – Transakcje dotyczŲce pŲatnoŲci – UsŲugi Ųwiadczone przez spŲkŲ na rzecz banku w zwiŲzku z obsŲugŲ bankomatŲw

W sprawie CŲ42/18

majŲcej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, zŲoŲony przez Bundesfinanzhof (federalny trybunaŲ finansowy, Niemcy) postanowieniem z dnia 28 wrzeŲnia 2017 r., które wpŲynŲo do TrybunaŲu w dniu 24 stycznia 2018 r., w postŲpowaniu:

Finanzamt Trier

przeciwko

Cardpoint GmbH, nastŲpcy prawnemu Moneybox Deutschland GmbH,

TRYBUNAŲ (trzecia izba),

w skŲadzie: A. Prechal (sprawozdawczyni), prezes izby, F. Biltgen, J. MalenovskŲ, C.G. Fernlund i L.S. Rossi, sŲdziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzglŲdniajŲc pisemny etap postŲpowania,

rozwaŲywszy uwagi przedstawione:

–

w imieniu Cardpoint GmbH przez M. Robischa, Steuerberater, i J. HablŲ, RechtsanwŲltin,

–

w imieniu rzŲdu niemieckiego poczŲtkowo przez T. Henzega i R. Kanitza, nastŲpnie przez R. Kanitza, dziaŲajŲcych w charakterze peŲnomocnikŲw,

–

w imieniu Komisji Europejskiej przez J. JokubauskaitŲ i B.R. Killmanna, dziaŲajŲcych w charakterze peŲnomocnikŲw,

po zapoznaniu siŲ z opiniŲ rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 2 maja 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 13 cz. III B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. 1977, L 145, s. 1, zwanej dalej „szóstą dyrektywą”).

2

Wniosek ten został złożony w kontekście sporu między Finanzamt Trier (urzędem skarbowym w Trewirze, Niemcy) a Cardpoint GmbH, następnie prawnym Moneybox Deutschland GmbH, dotyczącego odmowy przyznania przez ten urząd zwolnienia z podatku od wartości dodanej (VAT) w odniesieniu do usług świadczonych na rzecz banku w związku z obsługą bankomatów.

Ramy prawne

Prawo Unii

Szósta dyrektywa

3

Artykuł 13 cz. III B lit. d) szóstej dyrektywy brzmi następująco:

„Nie naruszają innych przepisów Wspólnoty, państwa członkowskie zwalniają, na warunkach, które ustalają w celu zapewnienia właściwego i prostego zastosowania zwolnień od podatku i zapobiegania oszustwom podatkowym, unikaniu opodatkowania lub nadużyciom:

[...]

d)

następujące transakcje:

[...]

3)

transakcje, włącznie z negocjacjami [pośrednictwem], dotyczące depozytu i bieżących rachunków, płatności, transferów, długów, czeków i papierów wartościowych, z wyjątkiem jednakże odzyskiwania długów i faktoringu [czeków i innych papierów wartościowych, jednak z wyjątkiem odzyskiwania długów];

[...]”.

Dyrektywa VAT

4

Z dniem 1 stycznia 2007 r. szósta dyrektywa została uchylona i zastąpiona dyrektywą Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. 2006, L 347, s. 1, zwaną dalej „dyrektywą VAT”).

5

Artykuł 135 ust. 1 lit. d) dyrektywy VAT przewiduje:

„Państwa członkowskie zwalniają następujące transakcje:

[...]

d)

transakcje, ściśle związane z pośrednictwem, dotyczące rachunków depozytowych, rachunków bieżących, płatności, przelewów, długów, czeków i innych zbywalnych instrumentów finansowych, z wyłączeniem windykacji należności”.

Prawo niemieckie

6

Zgodnie z § 4 ust. 8 lit. d) Umsatzsteuergesetz (ustawy o podatku obrotowym) z VAT zwolnione są:

„transakcje i pośrednictwo w transakcjach dotyczących rachunków depozytowych, rachunków bieżących, płatności i przelewów, a także windykacja zbywalnych instrumentów finansowych”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

7

Cardpoint świadczy usługi dla swojego klienta, banku, w związku z obsługą bankomatów. Spółka ta była odpowiedzialna za uruchomienie i utrzymywanie bankomatów w sprawności. W tym celu instalowała ona w tych bankomatach sprzęt informatyczny, a także określone oprogramowanie niezbędne do ich prawidłowego funkcjonowania. Ponadto jej zadaniem było transport banknotów udostępnionych przez bank oraz zaopatrzenie bankomatów. Wreszcie świadczyła ona doradztwo w zakresie funkcjonowania owych bankomatów.

8

Według sądu odsyłającego operacje wypłaty gotówki odbywały się w następujący sposób. Gdy posiadacz rachunku bankowego wprowadza swój kart bankowy do bankomatu, specjalne oprogramowanie odczytuje dane z tej karty. Cardpoint sprawdza je i przesyła zapytanie do Bank-Verlag GmbH o autoryzację danej wypłaty. Ta ostatnia spółka przesyła następnie zapytanie do sieci międzybankowej, która z kolei przekazuje je do banku, który wydał daną kartę bankową. Ów bank kontroluje pokrycie konta posiadacza i za pomocą tej samej sieci transmisyjnej przesyła z powrotem uznanie lub odmowę wypłaty. W przypadku uznania Cardpoint dokonuje wypłaty z bankomatu i generuje jej zarejestrowanie. Przekazuje to zarejestrowanie jako polecenie zaksięgowania do swojego klienta, tj. banku, który obsługuje dany bankomat. Tenże bank wysyła te zbiory danych niezmiennie do systemu Deutsche Bundesbank (niemieckiego banku federalnego, zwanego dalej „BBK”). Cardpoint generuje również niepodlegający zmianom wykaz dzienny zawierający wszystkie operacje z dnia, który także był przekazywany do BBK. Takie zbiory danych pozwalają na ustalenie roszczenia banku

obs?uguj?cego dany bankomat wobec banku posiadacza rachunku, który dokona? wyp?aty, oraz kosztów poniesionych z tego tytu?u.

9

W dniu 7 lutego 2007 r. Cardpoint z?o?y? zmienion? deklaracj? VAT za 2005 r. i wnio? o zmian? istniej?cego naliczenia podatku, twierdz?c, ?e jego us?ugi zwi?zane z obs?ug? bankomatów s? zwolnione.

10

Po oddaleniu tego wniosku przez urz?d skarbowy w Trewirze Finanzgericht Rheinland-Pfalz (s?d ds. finansowych w Nadrenii-Palatynacie, Niemcy) uwzgl?dni? skarg? Cardpointu na tej podstawie, ?e us?ugi ?wiadczone przez t? spó?k? nale?y uzna? za „transakcje dotycz?ce p?atno?ci” w rozumieniu szóstej dyrektywy i w zwi?zku z tym zwolnione z VAT.

11

Urz?d skarbowy w Trewirze wnio? spraw? do s?du odsy?aj?cego w ramach post?powania rewizyjnego. S?d ten zawiesi? spraw? do czasu wydania wyroku z dnia 26 maja 2016 r., Bookit (C?607/14, zwanego dalej „wyrokiem Bookit, EU:C:2016:355).

12

S?d ten zadaje pytanie, czy us?ugi ?wiadczone przez Cardpoint powinny by? kwalifikowane jako „us?ugi techniczne i administracyjne” zgodnie z wyrokiem Bookit, które nie wchodz? w zakres „transakcji p?atniczych” w rozumieniu art. 13 cz??? B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy. W jego opinii s? to us?ugi pomocnicze analogiczne do us?ug b?d?cych przedmiotem post?powania, w którym zapad? wyrok Bookit, zwa?ywszy, ?e us?ugi Cardpointu ograniczaj? si? do technicznego wykonania polece? udzielanych przez bank.

13

Sytuacja b?d?ca przedmiotem post?powania g?ównego wykazuje dalsze podobie?stwa do sytuacji b?d?cej przedmiotem tego wyroku. Cardpoint uzyskuje bowiem dane dotycz?ce karty bankowej danego posiadacza rachunku i przekazuje te dane bankowi, który wyda? kart?. Cardpoint wykonuje ??dan? operacj? wyp?aty dopiero po otrzymaniu autoryzacji z tego banku. Spó?ka ta nie jest zatem odpowiedzialna za kontrol? i zatwierdzanie poszczególnych zlece?.

14

Chocia?, w odró?nieniu od sytuacji b?d?cej przedmiotem wyroku Bookit, post?powanie g?ówne nie dotyczy czynno?ci zakupu i sprzeda?y biletów do kina, lecz us?ug zwi?zanych z p?atno?ciami gotówkowymi dokonywanymi przez bankomaty, ró?nica ta nie uzasadnia jednak odmiennego traktowania do celów VAT, poniewa? w jednym i drugim przypadku us?uga polega zasadniczo na wymianie informacji i pomocy o charakterze technicznym i administracyjnym.

15

W związku z tym sąd ten zastanawia się, czy właściwe jest uwzględnienie okoliczności, że w postępowaniu głównym, w odróżnieniu od sytuacji, która doprowadziła do wydania wyroku Bookit, oprócz transakcji dotyczącej płatności nie istnieje odrębna umowa sprzedaży. Uważa on jednak, że z wyroku Bookit nie wynika, aby usługi pomocy technicznej należało traktować w odmienny sposób w zależności od zamierzonej transakcji.

16

Ponadto w obu sytuacjach łatwo ustalić wysokość wynagrodzenia za świadczenie, natomiast zwolnienie transakcji finansowych ma na celu w szczególności zniwelowanie ewentualnych trudności związanych z ustaleniem podstawy opodatkowania i kwoty VAT podlegającego odliczeniu.

17

W tych okolicznościach Bundesfinanzhof (federalny trybunał finansowy, Niemcy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy działania techniczne i administracyjne podejmowane przez dostawcę usług na rzecz banku obsługującego bankomaty i wypłaty gotówkowe z bankomatów tego banku są zwolnione z podatku od wartości dodanej na mocy art. 13 cz. III B lit. d) pkt 3 [szóstej dyrektywy], jeżeli działania techniczne i administracyjne tego samego rodzaju, podejmowane przez dostawcę usług dla płatności kartą dokonywanych przy sprzedaży biletów do kina nie są, zgodnie z wyrokiem [Bookit], zwolnione z podatku na podstawie tego przepisu?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

18

Poprzez pytanie prejudycjalne sąd odsyłający w istocie dąży do ustalenia, czy art. 13 cz. III B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że w zakres objętej tym przepisem transakcji dotyczącej płatności, zwolnionej z VAT, wchodzi świadczenie na rzecz banku obsługującego bankomaty usług polegających na uruchamianiu i utrzymywaniu tych bankomatów w ruchu, zaopatrywaniu ich w gotówkę, instalowaniu w nich sprzętu informatycznego i oprogramowania do odczytu danych z kart bankowych, przekazywaniu wniosku o uznanie wypłaty gotówki do banku, który wyda użytkownikowi kartę bankową, wypłacie wydanej gotówki i rejestracji operacji wypłaty.

19

Na wstępie należy zauważyć, że zwolnienia przewidziane uprzednio w art. 13 cz. III B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy, mające w tym przypadku zastosowanie *ratione temporis*, zostały powtórzone w tym samym brzmieniu w art. 135 ust. 1 lit. d) dyrektywy VAT. Orzecznictwo Trybunału dotyczące tego ostatniego przepisu ma zatem znaczenie dla wykładni równoważnych przepisów szóstej dyrektywy.

20

Należy również zauważyć, że, jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 24 swojej opinii, wypłata z bankomatu stanowi „usługę płatniczą” w rozumieniu prawa Unii. Ponadto, w odniesieniu do „transakcji dotyczących płatności” w rozumieniu szóstej dyrektywy, Trybunał orzekł już, że względy związane z transakcjami dotyczącymi przelewów bankowych, o których mowa w tej dyrektywie, mają również zastosowanie do takich transakcji (zob. podobnie wyrok z dnia 5

21

W świetle tych rozważań z utrwalonego orzecznictwa można wywnioskować, że omawiane usługi, aby można było je zaklasyfikować jako „transakcje dotyczące płatności” w rozumieniu art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy, powinny tworzyć odrębny rodzaj, oceniany w sposób ogólny, której skutkiem jest pełnienie szczególnych i istotnych funkcji płatności i która w konsekwencji skutkuje przeniesieniem środków pieniężnych i powoduje zmiany prawne i finansowe. W tym względzie należy odróżnić usługę zwolnioną z podatku w rozumieniu szóstej dyrektywy od wykonania zwykłego świadczenia rzeczowego lub technicznego (zob. podobnie wyrok Bookit, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).

22

Dlatego te aspekty funkcjonalne mają decydujące znaczenie dla ustalenia, czy transakcja dotyczy płatności w rozumieniu art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy. Kryterium umożliwiającej odróżnienie transakcji skutkującej przeniesieniem środków pieniężnych i powodującej zmiany prawne i finansowe, objętej przewidzianym w tym przepisie zwolnieniem, od transakcji niemającej takich skutków i w konsekwencji nieobjętej nim opiera się na tym, czy rozważana transakcja przenosi faktycznie lub potencjalnie własność danych środków pieniężnych lub też skutkuje pełnieniem szczególnych i istotnych funkcji takiego przeniesienia (zob. podobnie wyroki: Bookit, pkt 41; a także z dnia 25 lipca 2018 r., DPAS, C-5/17, EU:C:2018:592, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

23

Chociaż okoliczności, że dany usługodawca sam bezpośrednio obciąża lub uznaje rachunek bądź też dokonuje zapisów na rachunkach posiadacza, pozwala zasadniczo przyjąć, że warunek ten jest spełniony, i stwierdzić, że dana usługa jest zwolniona, to sama okoliczność, że usługa ta nie obejmuje bezpośrednio takiego zadania, nie wyklucza jednak z góry, iż może być ona objęta danym zwolnieniem, zważywszy, że interpretacja przypomniana w pkt 21 niniejszego wyroku nie przesądza o zasadach realizacji płatności (zob. analogicznie wyrok Bookit, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

24

Na zadane pytanie należy więc odpowiedzieć w świetle powyższych uwag.

25

W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że sam Cardpoint nie obciąża przedmiotowych rachunków bankowych, lecz fizycznie przekazywać wypłacone kwoty pieniężne do bankomatów, których utrzymanie w sprawności zapewnia. Ponadto sam nie zatwierdza transakcji. Cardpoint nie posiada bowiem uprawnień decyzyjnych w odniesieniu do przedmiotowych transakcji, lecz przekazywać dane, poprzez sieć pośredników, bankowi wydajcemu użyte karty bankowe i stosować się do instrukcji tego banku, rozdzielając je na gotówki. Następnie dokonuje zarejestrowania wypłaty danej gotówki, które wysyła jako polecenie kasygowania do swojego klienta – banku, który obsługuje dany bankomat.

26

Wynika z tego, że usługi świadczone przez Cardpoint nie wydają się prowadzić do przenoszenia środków ani powodować zmian prawnych i finansowych, które charakteryzują „transakcję

dotyczący płatności” w rozumieniu art. 13 cz. III B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy. Co prawda, w odróżnieniu od sytuacji rozpatrywanej w sprawie zakończonej wyrokiem *Bookit*, usługi świadczone przez Cardpoint nie ograniczają się do wymiany danych między bankiem wydającym a bankiem obsługującym dany bankomat, ale dotyczą również fizycznej dystrybucji gotówki. Wydanie banknotów przy wypłacie z bankomatu nie stanowi jednak przeniesienia własności Cardpointu na użytkownika tego bankomatu. To bank wydający kartę bankową autoryzowaną wypłatę gotówki, obciążając odpowiednią kwotę konta bankowe użytkownika tego bankomatu i przenosić własność gotówki bezpośrednio na tego użytkownika.

27

Ponadto, jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 40 swojej opinii, jedynie bank obsługujący dany bankomat wprowadza zbiór danych do systemu BBK. Jeżeli chodzi o dzienny plik danych, niepodlegający zmianom i zawierający wszystkie operacje z danego dnia, wygenerowany przez Cardpoint i przekazany do BBK, ma on na celu poinformowanie BBK o dokonanych zatwierdzonych transakcjach, a co za tym idzie, nie można uznać, że w jego wyniku zostają spełnione szczególne i istotne funkcje płatności.

28

Interpretacji, zgodnie z którą nie wydaje się, aby usługi świadczone przez Cardpoint stanowiły przekazanie środków pieniężnych skutkujące zmianami prawnymi i finansowymi charakteryzującymi transakcję dotyczącą płatności, nie podważa fakt, że usługi świadczone przez Cardpoint, w szczególności w zakresie odczytywania i przekazywania danych oraz wydawania gotówki, były niezbędne do wykonania transakcji dotyczącej płatności zwolnionej z opodatkowania. W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że biorąc pod uwagę ciszę interpretacyjną zwolnienia z VAT, sam ten fakt nie pozwala stwierdzić, że wspomniane usługi są zwolnione, jeżeli inne kryteria określone w pkt 21 i 22 niniejszego wyroku nie są spełnione (zob. podobnie wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., *DPAS*, C-5/17, EU:C:2018:592, pkt 43).

29

Taka wykładnia pojęcia „transakcji dotyczących płatności”, o którym mowa w art. 13 cz. III B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy, znajduje ponadto potwierdzenie w celu tego przepisu, który – jak wynika z orzecznictwa Trybunału – ma w szczególności na celu zniwelowanie ewentualnych trudności związanych z ustaleniem wynagrodzenia za świadczenie, a zatem podstawy opodatkowania (zob. podobnie wyrok *Bookit*, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo). Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika bowiem, że wynagrodzenie otrzymywane przez spółkę Cardpoint w zamian za świadczenie usług można określić bez szczególnych trudności.

30

W świetle powyższych rozważań odpowiedź na zadane pytanie powinna brzmieć tak, iż art. 13 cz. III B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że w zakres objęty tym przepisem transakcji dotyczącej płatności zwolnionej z VAT, nie wchodzi świadczenie na rzecz banku obsługującego bankomaty usług polegających na uruchamianiu i utrzymywaniu tych bankomatów w ruchu, zaopatrywaniu ich w gotówkę, instalowaniu w nich sprzętu informatycznego i oprogramowania do odczytu danych z kart bankowych, przekazywaniu wniosku o uznanie wypłaty gotówki do banku, który wyda użytkownikowi kartę bankową, wypłacie danej gotówki i rejestracji operacji wypłaty.

W przedmiocie kosztów

Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 13 cz. II B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku należy interpretować w ten sposób, że w zakres objętej tym przepisem transakcji dotyczącej płatności, zwolnionej z podatku od wartości dodanej, nie wchodzi świadczenie na rzecz banku obsługującego bankomaty usług polegających na uruchamianiu i utrzymywaniu tych bankomatów w ruchu, zaopatrywaniu ich w gotówkę, instalowaniu w nich sprzętu informatycznego i oprogramowania do odczytu danych z kart bankowych, przekazywaniu wniosku o uznanie wypłaty gotówki do banku, który wyda użytą kartę bankową, wypłacie danej gotówki i rejestracji operacji wypłaty.

Podpisy

(*1) Język postępowania: niemiecki.